

Nr 192.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående pension eller understöd åt vissa i statens tjänst anställda personer m. fl.; given Stockholms slott den 2 mars 1945.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredraganden under punkterna 1:o—12:o hemställt.

GUSTAF.

K. G. Ewerlöf.

Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 2 mars 1945.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena GÜNTHER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, QUENSEL, BERGQUIST, DOMÖ, EWERLÖF, RUBBESTAD, OHLIN, ERLANDER, DANIELSON, ANDRÉN.

Statsrådet Ewerlöf anmäler uppkomna frågor om pension eller understöd åt vissa i statens tjänst anställda personer m. fl. och anför därvid.

1:o.

Förre förste amanuensen i Svea hovrätt Bengt Fredrik Sabelström. Genom beslut av 1936 års riksdag (prop. nr 196, p. 1; bankoutsk. utl. nr 51, p. 3; riksd. skr. nr 216) tillerkändes förre förste amanuensen i Svea hovrätt Bengt Fredrik Sabelström en årlig pension av 1 500 kronor från och med den 1 januari 1936. Sedan Kungl. Maj:t genom beslut den 10 mars 1944 lämnat utan åtgärd en av Sabelström gjord framställning om förhöjning av pensionen, har han hos Kungl. Maj:t gjort förnyad framställning i ämnet.

Bihang till riksdagens protokoll 1945. 1 saml. Nr 192—193.

Sabelström, som är född den 1 september 1885 och således 59 år gammal, har under en tid av närmare 20 år innehaft anställning i statens tjänst. Närmare uppgifter om hans anställningsförhållanden m. m. återfinnas i propositionen nr 196/1936, p. 1, till vilken jag får hänvisa. I detta sammanhang må endast nämnas följande. Under tiden 15 januari 1923—30 juni 1933 innehade Sabelström förordnande såsom extra notarie vid Svea hovrätt, vilken befattning från och med den 1 juli 1933 utbyts mot en förste amanuensbefattning i 18 lönegraden. Sabelström innehade denna befattning intill den 1 juli 1934, från vilken tidpunkt han av hovrätten uppsagts från tjänsten. Uppsägningen hade beslutats efter det att Sabelström vid Stockholms rådhusrätt åtalats för brott, för vilket han sedermera genom utslag av rådhusrätten den 31 maj 1934 jämlikt 18 kap. 13 § första stycket strafflagen dömdes till en månads fängelse.

Av ett utav dåvarande överläkaren vid psykiatriska sjukhuset, framlidne professorn V. Wigert och dåvarande förste läkaren vid samma sjukhus, numera överläkaren vid S:ta Maria sjukhus i Hälsingborg L. Sahlin den 20 januari 1936 avgivet intyg, vilket företeddes i samband med att frågan om pension åt Sabelström väcktes vid 1936 års riksdag, framgick bland annat, att Sabelström under tiden 31 juli—19 oktober 1935 vårdats å psykiatriska sjukhuset och därvid befunnits lida av psykiskt abnormtillstånd på grund av organiska förändringar av centrala nervsystemet.

I det nu föreliggande ärendet har åberopats ett av Sahlin den 27 september 1944 utfärdat läkarintyg, vari anföres bland annat, att det icke kunde råda någon tvekan om att Sabelström skulle ha blivit straffriförklarad enligt 5 kap. 5 § strafflagen, om hans sinnesbeskaffenhet vid tiden för åtalade brottets begående blivit undersökt.

Svea hovrätt har i utlåtande den 23 oktober 1944 tillstyrkt, att Sabelströms nu föreliggande ansökning vunnit beaktande.

Statskontoret har i utlåtande den 31 oktober 1944 förklarat, att ämbetsverket — med hänsyn till den ytterligare utredning rörande Sabelströms hälsotillstånd vid tiden för hans entledigande från tjänsten i Svea hovrätt, som nu förebragts, ävensom till hans minskade förmåga att genom arbete bidra till sin försörjning — funne sig böra tillstyrka en förhöjning av hans pension. Vad beträffade pensionsförhöjningens storlek, ansåge statskontoret skäligt, att pensionen anpassades efter Sabelströms avlöning under de tre sista åren av hans anställning vid Svea hovrätt samt bestämdes i närmare överensstämmelse med de grunder, som regelmässigt tillämpats vid fastställande av riksdagspensioner. Pensionsbeloppet skulle enligt dessa beräkningsgrunder närmast bli 2 484 kronor eller efter avrundning 2 400 kronor.

Då beloppet av Sabelströms nuvarande pension bestämdes, torde hava förutsatts, att han skulle kunna genom eget arbete bidra till sin försörjning. Denna förutsättning synes emellertid numera knappast föreligga. Härtill kommer att därest Sabelström kvarstått i tjänst vid ikraftträdandet av 1934 års civila tjänstepensionsreglemente och därefter erhållit avsked på grund

av sjukdom, han skulle blivit författningsenligt berättigad till en pension av närmare 2 600 kronor jämte tilläggsförmåner. Med hänsyn till nu anförda omständigheter har jag vid ett förnyat övervägande icke velat mot-sätta mig, att Sabelström erhåller någon förbättring i pensionshänseende. För egen del ansluter jag mig till statskontorets förslag, att pensionen ökas till 2 400 kronor för år. Den förhöjda pensionen, vilken synes böra utgå från och med den 1 juli 1945, torde liksom Sabelströms nuvarande pension böra bestridas från anslaget till diverse pensioner och understöd m. m.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att förre förste amanuensen i Svea hovrätt Bengt Fredrik Sabelström må från och med den 1 juli 1945 under sin återstående livstid från anslaget till diverse pensioner och understöd m. m. uppbära en till 2 400 kronor för år förhöjd pension.

2:o.

Platsledaren hos statens arbetsmarknadskommission Carl Johan Edenbrandt och biträdande redogöraren hos kommissionen Gustaf Adolf Olsson.

Av handlingarna i ärendet inhämtas,

beträffande Edenbrandt,

att han är född den 18 juni 1878 och således 66 år gammal;

att han under tiden 31 mars 1899—30 september 1900 haft fast anställning vid Västernorrlands regemente;

att han under åren 1917 och 1918 under en sammanlagd tid av 1 år och 2 månader innehaft anställning vid statens järnvägsbyggnader, varefter han under tiden 20 september 1919—23 oktober 1922 varit anställd hos vattenfallsstyrelsen med tjänstgöring i Suorva;

att han under tiden 24 oktober 1922—15 september 1923 tjänstgjort vid Norrlands statsarbeten;

att han sedan den 21 januari 1932 varit anställd hos statens arbetslöshetskommission respektive statens arbetsmarknadskommission, varvid han tjänstgjort såsom platsledare och tidvis även såsom redogörare;

att hans kontanta avlöning under de senaste tio åren uppgått till 4 800 kronor för år, vartill från och med år 1940 kommit dyrtidstillägg, för närvarande utgående med 22 procent, varjämte han dels under tiden 1 januari 1935—31 oktober 1937 åtnjutit fri bostad och fri vedbrand, vilka förmåner värderats till 65 kronor i månaden, dels ock från och med den 1 januari 1938 uppburit bostadsersättning, till en början med 75 kronor i månaden samt från och med den 1 januari 1941 med 85 kronor i månaden;

samt att han beräknas komma att lämna sin anställning hos arbetsmarknadskommissionen under år 1945; och

beträffande Olsson,

att han är född den 6 november 1886 och således 58 år gammal;

att han under tiden 5 augusti 1923—5 september 1924 tjänstgjort vid Södra Sveriges statsarbeten;

att han sedan den 1 februari 1925 varit anställd hos statens arbetslöshetskommission respektive statens arbetsmarknadskommission och därvid tjänstgjort såsom platsledare och tidvis även såsom redogörare samt under senare tid — då han på grund av sjukdom blivit varaktigt oförmögen att utföra det tyngre arbetet såsom platsledare — såsom biträdande redogörare;

att hans kontanta lön under de senaste tio åren utgjort lägst 5 400 och högst 5 700 kronor, vartill från och med år 1940 kommit dyrtidstillägg, för närvarande utgående med 22 procent, varjämte han under tiden 21 februari 1937—15 januari 1941 och 27 maj—31 december 1941 åtnjutit fri bostad och fri vedbrand samt under övrig del av tioårsperioden bostadsbidrag, vilket senast utgått efter 600 kronor för år;

att han enligt läkarintyg är varaktigt oförmögen till kroppsarbete som platsledare och redogörare;

samt att han beräknas komma att lämna sin anställning hos arbetsmarknadskommissionen med utgången av juni 1945.

Statens arbetsmarknadskommission har hemställt om utverkande av pension åt Edenbrandt och Olsson.

Statskontoret har tillstyrkt pension åt Edenbrandt till ett belopp av 1 968 kronor för år och åt Olsson till belopp av 2 652 kronor för år och därvid under hänvisning till 1944 års riksdags beslut (prop. nr 196, p. 5; bankoutsk. utl. nr 39, p. 11; riksd. skr. nr 209) om pension åt ingenjören A. A. Dahlström m. fl. befattningshavare hos kommissionen anfört bland annat följande.

Enligt vad statskontoret efter verkställd beräkning funnit, skulle de av Edenbrandt uppburna löneförmånerna — efter frånräknande av det rörliga löne- och kristillägget — kunna uppskattas till omkring 5 700 kronor. Då ifrågakvarande lön utgått med oförändrat belopp utan hänsyn till å vilken dyrort Edenbrandt varit placerad, anser ämbetsverket skäligt att i likhet med vad som skedde i fråga om förut omförmälda befattningshavare, till utgångspunkt vid bestämmandet av pensionens storlek väljas närmast motsvarande lönebelopp å C-ort i de före den 1 juli 1939 gällande löneplanerna för allmänna civilförvaltningen. Edenbrandts lön kommer härvid att närmast motsvara C-ortslön i 21 löneklassen. Motsvarande lön å A-ort utgör 5 160 kronor. Då Edenbrandt intill den 1 januari 1945 innehaft anställning i statens tjänst under sammanlagt 19 år 4 månader 26 dagar skulle med sedvanliga beräkningsgrunder pensionen för honom komma att — efter vederbörlig avrundning — uppgå till $(\frac{2}{3} \times 5\ 160 = 3\ 440; \frac{19}{30} \times 3\ 440 = 2\ 178; 2\ 178 - 10\ % \text{ därav} =) 1\ 968$ kronor.

Olssons sammanlagda löneförmåner under de senaste 10 åren skulle, frånsett rörliga tilläggsförmåner, kunna uppskattas till 6 190 kronor. Detta belopp, vilket utgått oavsett å vilken dyrort Olsson varit placerad, motsvarar närmast lön i 23 löneklassen å C-ort i förenämnda löneplaner. Motsvarande lön å A-ort utgör 5 880 kronor. Då Olsson, som är 58 år gammal och vilkens

anställningstid hos arbetsmarknadskommissionen uppgår till omkring 21 år, enligt intyg av läkare på grund av sjukdom är varaktigt oförmögen att för framtiden sköta sin anställning vid kommissionen, torde pensionen åt honom skäligen böra bestämmas till ($\frac{2}{3} \times 5\,880 = 3\,920$; $75\% \times 3\,920 = 2\,940$; $2\,940 - 10\% \text{ därav} = 2\,652$ kronor för år.

I likhet med myndigheterna anser jag, att Edenbrandt och Olsson böra komma i åtnjutande av pension. Mot de av statskontoret föreslagna pensionsbeloppen har jag intet att erinra. Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att envar av platsledaren hos statens arbetsmarknadskommission Carl Johan Edenbrandt och biträdande redogöraren hos kommissionen Gustaf Adolf Olsson må från och med månaden näst efter den, varunder vederbörande lämnar sin anställning, under sin återstående livstid från anslaget till diverse pensioner och understöd m. m. uppbära en årlig pension, Edenbrandt å 1 968 kronor och Olsson å 2 652 kronor.

3:o.

Städerskan hos överståthållarämbetet Ingeborg Maria Andersson, född Lindberg. Av handlingarna i ärendet inhämtas,

att Andersson, som är änka, är född den 28 september 1886 och således 58 år gammal;

att hon sedan den 1 april 1918 utfört städningsarbete vid överståthållarämbetet, till den 1 juli 1932 vid ämbetets avdelning för uppbördsärenden och därefter vid ämbetets kansli, respektive kansliavdelningar, varvid hon under tiden 1 april 1918—31 maj 1923 varit anställd av annan person, som omhänderhaft städningsarbetet på entreprenad, och därpå varit anställd av ämbetet;

att det av Andersson utförda städningsarbetet beräknats kräva en daglig arbetstid av mellan 5 och 6 timmar;

att hon i ersättning för städningsarbetet under åren 1940—1944 uppburit i medeltal omkring 1 970 kronor om året;

samt att hon enligt läkarintyg på grund av sjukdom är varaktigt oförmögen till arbete.

Andersson, som icke blivit underkastad 1942 års tjänstepensionsreglemente för arbetare, kan ej heller komma i åtnjutande av pension enligt bestämmelserna i kungörelsen den 30 juni 1942 (nr 696) med föreskrifter angående pensionering av viss arbetarpersonal i statens tjänst, när hon icke under sammanlagt 15 år innehaft anställning i statens tjänst.

Andersson har hos Kungl. Maj:t anhållit att komma i åtnjutande av pension.

Överståthållarämbetet har i utlåtande över ansökningen anfört, att Au-

dersson borde erhålla pension av allmänna medel. Med hänsyn till att hennes arbete före den 1 juli 1932 utförts vid sådan avdelning av ämbetet, där kostnaderna för personalens avlöning och pension bestredes med kommunala medel, borde emellertid av statsmedel bestridas allenast den del av pensionen, som kunde anses belöpa å den tid, under vilken hon utfört städningsarbete vid ämbetets kansli eller kansliavdelningar. Ämbetet hemställde därför, att åt Andersson måtte utverkas pension av statsmedel till belopp, som funnes skäligt med hänsyn till hennes arbete för statsverkets räkning under omkring 12 $\frac{1}{2}$ år.

Statens pensionsanstalt har icke velat motsätta sig, att Andersson, som under avsevärd tid — omkring 12 $\frac{1}{2}$ år — varit anställd i statens tjänst efter att dessförinnan under 14 år 3 månader hava innehaft arbetaranställning vid en statlig myndighet underställd institution, erhöle pension på grund av den statliga anställningen. Beträffande pensionens storlek har anstalten framhållit, att därest Andersson ägt att för pension enligt kungörelsen den 30 juni 1942 (nr 696) tillgodoräkna hela den tid — omkring 26 år 9 månader — under vilken hon utfört städningsarbete hos överståthållarämbetet, hon torde ha kunnat erhålla pension enligt kungörelsen med ett årligt belopp av 660 kronor. Med hänsyn härtill syntes det anstalten skäligt, att pensionen för den statliga anställningen bestämdes till $\frac{12 \frac{1}{2}}{26 \frac{3}{4}}$ × 660 eller, avjämnat, 300 kronor.

Statskontoret har anslutit sig till vad statens pensionsanstalt i ärendet anfört.

I likhet med myndigheterna tillstyrker jag, att pension utverkas åt Andersson på grund av hennes anställning i statens tjänst. Pensionen synes mig skäligen kunna bestämmas till det av statens pensionsanstalt föreslagna beloppet. I enlighet härmed hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att städerskan hos överståthållarämbetet Ingeborg Maria Andersson, född Lindberg, må från och med månaden näst efter den, varunder hon lämnar sin anställning, under sin återstående livstid från anslaget till diverse pensioner och understöd m. m. uppbära en årlig pension av 300 kronor.

4:o.

Förre biträdande vägmästaren i Norra Åsbo vägdistrikt Gustaf Fritiof Eriksson. Av handlingarna i ärendet inhämtas,

att Eriksson är född den 1 juni 1883 och således 61 år gammal;

att han under tiden 8 maj 1928—31 juli 1944 varit anställd såsom biträdande arbetsledare och biträdande vägmästare i Norra Åsbo vägdistrikt;

att han därefter erhållit tillfällig anställning vid vägarbeten, som bedrivs av vägförvaltningen i Kristianstads län;

samt att hans avlöning under åren 1938—1943 utgjort 3 600 kronor för år jämte dyrtidsförmåner, vilka under år 1943 utgått med 31 procent.

Eriksson har hos Kungl. Maj:t anhållit att komma i åtnjutande av pension.

Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen har tillstyrkt utverkande av pension åt Eriksson till belopp av 1 080 kronor för år utan rätt att därå åtnjuta tilläggsförmåner. Styrelsen har därvid framhållit, att Eriksson icke sökt fast anställning vid den statliga vägorganisationen och att han på grund av sin ålder icke heller torde ha kunnat påräkna sådan anställning.

Beträffande beräkningen av pensionsbeloppet har styrelsen anfört följande.

Då Eriksson torde haft anledning att räkna med att vid fortsatt anställning hos vägdistriktet få kvarstå i tjänst intill en uppnådd levnadsålder av 63 år, synes tjänstårsberäkningen för den ifrågasatta pensionen böra omfatta tiden 8 maj 1928—30 juni 1946 eller alltså drygt 18 år. Då Erikssons tjänst hos vägdistriktet torde hava motsvarat befattning såsom schaktmästare, för vilka befattningshavare enligt väg- och vattenbyggnadsstyrelsens allmänna normer för pensionering av vägdistriktens tekniska personal ålderspension må utgå med 2 700 kronor för år, vill styrelsen förorda, att pensionen åt Eriksson fastställes med detta belopp som utgångspunkt. Med beaktande härav ävensom att han icke själv bidragit till pensioneringskostnaderna skulle pensionen åt Eriksson närmast uppgå till ($\frac{18}{30} \times \frac{2}{3} \times 2\,700 =$) 1 080 kronor för år.

Statskontoret har icke haft något att erinra mot vad väg- och vattenbyggnadsstyrelsen i ärendet föreslagit.

Genom beslut vid 1944 års riksdag tillerkändes vissa förutvarande befattningshavare hos vägdistrikt pension av statsmedel (prop. nr 261; bankoutsk. utl. nr 52; riksd. skr. nr 355). Då omständigheterna i det nu föreliggande ärendet äro likartade med förhållandena i nämnda fall, anser jag mig böra förorda, att pension utverkas åt Eriksson. Mot det i ärendet föreslagna pensionsbeloppet har jag intet att erinra. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att förre biträdande vägmästaren i Norra Åsbo vägdistrikt Gustaf Fritiof Eriksson må från och med månaden näst efter den, varunder han lämnar sin anställning vid vägväsendet, under sin återstående livstid från anslaget till diverse pensioner och understöd m. m. uppbära en årlig pension av 1 080 kronor, varå dyrtidstillägg icke skall utgå.

5:o.

Läraren i musikens historia och estetik vid musikhögskolan, professorn Johan Henrik Tobias Norlind. Av handlingarna i ärendet inhämtas,

att Norlind är född den 6 maj 1879 och således 65 år gammal;

att han den 28 maj 1909 promoverades till filosofie doktor och den 22 juni samma år förordnades till docent i litteratur- och musikhistoria vid universitetet i Lund;

att han från och med höstterminen 1909 till och med vårterminen 1913 samt från och med höstterminen 1914 till och med höstterminen 1918 hållit föreläsningar och lett seminarieövningar vid universitetet;

att han sedan den 1 november 1918 innehaft befattningen såsom lärare i musikens historia och estetik vid musikkonservatoriet, numera musikhögskolan;

att Norlinds avlöning under senare tid utgått i form av arvode till belopp av 4 700 kronor för år (inberäknat ålderstillägg), vara icke utgått dyrtids- eller kristillägg;

att Norlind, som enligt reglementet för musikhögskolan varit skyldig att avgå från nyssnämnda befattning med utgången av vårterminen 1944, av styrelsen för musikaliska akademien medgivits anstånd med avsked tills vidare intill den 1 juli 1945;

att han under åren 1903—1917 innehaft befattningar såsom lärare, föreståndare eller rektor vid olika folkhögskolor eller folkhög- och lantmannaskolor samt under åren 1919—1931 förestått Stockholms borgarskolas folkhögskolelinje;

att han sedan januari 1919 varit föreståndare för musikhistoriska museet; samt att han under en lång följd av år varit av Kungl. Maj:t förordnad såsom examinator i musikhistoria med musikteori vid universitet och högskolor.

Musikaliska akademien har hos Kungl. Maj:t hemställt, att pension till skäligt belopp måtte beredas Norlind. Akademien har därvid till en början erinrat, att lärarbefattningen vid musikhögskolan i likhet med motsvarande universitetstjänster vore avsedd för dels undervisningsändamål, dels ock vetenskaplig forskning inom det ämnesområde, befattningen avsåge. Undervisningen meddelades i form av föreläsningar och kollegier. Det förtjänstfulla sätt, varpå Norlind fullgjort de med befattningen förenade åliggandena, och den långa tid han innehaft densamma, syntes akademien väl motivera, att statsmakterna tillerkände Norlind en skälig pension, då han på grund av uppnådd levnadsålder nödgades lämna sin befattning i statens tjänst.

För belysande av den betydelse Norlinds vetenskapliga verksamhet ägt för svensk och internationell musikforskning har akademien därefter — under framhållande av att denna verksamhet självfallet kommit undervisningen vid musikhögskolan till godo — hänvisat till att Norlind utövat ett omfattande skriftställarskap på musikforskningens område och varit verksam inom ett flertal olika musikaliska sammanslutningar m. m. Akademien har i detta sammanhang understrukit, att Norlinds vetenskapliga produktion varit och allttjämt är av grundläggande betydelse för den musikhistoriska forskningen i Sverige samt att Norlind även internationellt vunnit högt anseende.

Akademien har vidare anfört, bland annat, följande.

Till de anförda skälen för pensionering med statsmedel av Norlind kommer, att Norlind under en stor del av sin verksamhet i det allmännas tjänst innehaft befattning, som varit förenad med pensionsrätt grundad på avgifts-

plikt. Akademien får härvid erinra om att Norlinds befattning vid konservatoriet intill den år 1926 genomförda löneregleringen var uppförd på ordinarie stat och således förenad med pensionsrätt enligt 1907 års lag angående civila tjänst innehavares rätt till pension. Vid bedömande av förevarande spörsmål synes vidare böra tagas i betraktande, att Norlind före tillträdet av sin innehavande befattning under en lång följd av år innehaft anställningar vid det statsunderstödda skolväsendet. Även efter anställandet vid musik konservatoriet har Norlind utövat en gagnande verksamhet i folkbildningsarbetets tjänst. Sålunda har han åren 1919—1931 förestått Stockholms borgarskolas folkhögskolelinje, till vilken emellertid icke torde ha utgått statsbidrag under nämnda tid. Norlind har därjämte sedan januari 1919 varit föreståndare för det med statsmedel understödda musikhistoriska museet, och akademien vill särskilt åberopa det hängivna och uppoffrande arbete, som Norlind nedlagt till främjande av denna institution och som gjort, att densamma kommit att intaga en rangplats även ur internationell synpunkt. Norlinds arbete för musikhistoriska museet har icke inskränkts till det museala arbete, som förskaffat institutionen dess höga renommé, utan Norlind har även genom att utan någon som helst ersättning hålla föredrag och anordna konserter i stor utsträckning bidragit till att medel influtit, som varit nödvändiga för genomförandet av det egentliga museiarbetet. Men icke nog med dessa uppoffringar. Norlind har nämligen även under de senare åren, för att förskaffa museet möjlighet att bestrida sina med dyrtiden stegrade omkostnader, endast kunnat utfå tre fjärdedelar av honom tillkommande arvode som föreståndare.

Akademien tilltror sig icke kunna bedöma vilket belopp, som må anses såsom skälig pension åt Norlind. Med beaktande av de i förevarande fall föreliggande omständigheterna anser emellertid akademien för sin del goda skäl tala för att avvägningen av pensionsbeloppet icke sker med utgångspunkt från det förhållandevis låga arvode av 4 700 kronor (inklusive ålderstillägg), som är förenat med lärarbefattningen i musikens historia och estetik, utan med rimligt hänsynstagande till Norlinds hela verksamhet och särskilt hans banbrytande arbete inom svensk musikkforskning. Akademien vill nämna, att Norlind enligt av honom lämnad uppgift icke äger någon förmögenhet.

Statskontoret har icke haft något att erinra mot att Norlind erhåller pension genom framställning till riksdagen. Ämbetsverket har därvid anfört.

Såsom i ärendet erinrats har den av professorn Norlind innehavda befattningen som lärare i musikens historia och estetik vid musikhögskolan tidigare varit uppförd å ordinarie stat och förenad med pensionsrätt enligt 1907 års lag angående civila tjänst innehavares rätt till pension. Sin nuvarande karaktär av arvodesbefattning erhöll tjänsten vid den år 1926 genomförda löneregleringen, varvid samtidigt den Norlind som tjänst innehavare tillkommande pensionsrätten bortföll. Vid framläggande för 1926 års riksdag av löneregleringsfrågan framhöll föredragande departementschefen (statsverksprop. VIII huvudtiteln, s. 190), bland annat, att det skäl, som föranlett, att vissa till musikhögskolan knutna lärartjänster oaktat den med dem förenade ringa tjänstgöringsskyldigheten blivit ordinarie statsbeställningar, hade varit hänsynen att kunna bereda vederbörande tjänst innehavare pension, men att detta skäl, som förut hade varit värt beaktande, dämera icke kunde tillmätas samma betydelse, enär frågan om icke-ordinarie befattningshavares pensionsrätt vore aktuell och snart nog torde komma att lösas. Vid en senare ordnad pensionering för icke-ordinarie befattningshavare hava emellertid sådana anställningshavare, vilkas avlöning utgår i form av arvode, icke tillförsäkrats pensionsrätt. Med hänsyn till här anförda omständigheter och då Norlinds befatt-

ning vid musikhögskolan torde haft karaktären av huvudsyssla, har statskontoret icke något att erinra mot att Norlind beredes pension å ifrågavarande lärarbefattning genom framställning till riksdagen.

I egenskap av lärare vid musikhögskolan uppbär Norlind ett årligt arvode av 3 500 kronor jämte 3 ålderstillägg vart och ett å 400 kronor eller sålunda tillhopa 4 700 kronor utan tilläggsförmåner. Då man torde kunna utgå ifrån att löneförmånerna avvägs med hänsyn till tjänstgöringsorten, kommer avlöningen efter frånräkning av vad som kan anses motsvara dyrtidstillägg att närmast motsvara lön i 15:e löneklassen enligt de före den 1 juli 1939 för allmänna civilförvaltningen gällande löneplanerna. Lönen på A-ort utgör i sagda löneklass 3 450 kronor. Norlind har före det han tillträdde sin sedan den 1 november 1918 innehavda befattning vid musikhögskolan, under $8\frac{1}{2}$ års tid fullgjort lärarverksamhet som docent vid universitetet och torde alltså i förevarande hänseende kunna tillgodoräkna en anställningstid av mer än 30 år i statens tjänst. Med tillämpning av sedvanliga beräkningsgrunder skulle pensionen för Norlind sålunda kunna bestämmas till $(\frac{2}{3} \times 3\,450 = 2\,300; 2\,300 - 10\% = 2\,070)$ i avrundat tal 2 076 kronor för år.

Vad beträffar frågan huruvida pensionen för Norlind med hänsyn till dennes värdefulla insatser på musikens område bör avvägas efter förmånligare grunder än ovan angivna vill statskontoret erinra, att ämbetsverket i de fall där fråga varit om honnörspension som sin uppfattning uttalat, att med hänsyn till konsekvenserna i olika riktningar största försiktighet från statsmakternas sida borde iakttagas vid beviljande av sådana pensioner. Statskontoret kan för sin del svårligen finna att vad i ärendet anförts utgör tillräckligt stöd för beviljande av högre pension än vad här ovan föreslagits.

Vid bedömning av den föreliggande pensionsfrågan bör beaktas, att Norlind efter övergången å den nya lönestaten till en början kommit i åtnjutande av en mindre löneförbättring men under de senaste åren kommit i en väsentligt sämre ställning på grund av att å arvodet icke utgått rörliga tilläggsförmåner. Härtill kommer att han förlorade sin rätt till pension, vilken skulle hava uppgått till omkring 2 700 kronor för år jämte dyrtids- och kristillägg. I betraktande av det anförda samt med hänsyn jämväl till vad musikaliska akademien anförat rörande Norlinds verksamhet ej blott vid musikhögskolan utan även på andra närliggande områden, anser jag mig böra tillstyrka, att han kommer i åtnjutande av pension av statsmedel. Med utgångspunkt från storleken av den pension, som han skulle erhållit vid kvarstående å den äldre lönestaten, i vilket fall han emellertid haft att vidkännas pensionsavdrag, vill jag föreslå, att pensionen bestämmas till 2 400 kronor för år. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att läraren i musikens historia och estetik vid musikhögskolan, professorn Johan Henrik Tobias Norlind må från och med månaden näst efter den, varunder han lämnar sin anställning, under sin återstående livstid från anslaget till diverse pensioner och understöd m. m. uppbära en årlig pension av 2 400 kronor.

6:o.

Läraren i oboespelning vid musikhögskolan Georg Arthur Pegel. Av handlingarna i ärendet inhämtas,

att Pegel är född den 24 december 1877 och således 67 år gammal;

att han sedan höstterminen 1904 varit anställd vid musikkonservatoriet, numera musikhögskolan, såsom lärare i oboespelning, varjämte han i viss utsträckning undervisat i ensemblespelning för blåsinstrument;

att hans undervisningsskyldighet, som till en början varit av något växlande omfattning, från och med läsåret 1935/36 till och med läsåret 1938/39 omfattat 5 veckotimmar, därefter till och med läsåret 1942/43 7 veckotimmar samt från och med läsåret 1943/44 8 veckotimmar;

att Pegels avlöning under senare tid utgått i form av arvode till belopp av 3 536 kronor för år (inberäknat ålderstillägg), varå icke utgått dyrtids- eller kristillägg;

att Pegel beräknas komma att lämna sin tjänst vid musikhögskolan med utgången av juni 1945;

samt att han såsom förutvarande medlem av hovkapellet sedan den 1 november 1931 uppbär en årlig pension av 2 100 kronor och i egenskap av f. d. musikfanjunkare å övergångsstat sedan den 8 januari 1933 åtnjuter en årlig pension av 2 916 kronor, vartill komma dyrtids- och kristillägg.

Musikaliska akademien har hos Kungl. Maj:t hemställt om åtgärder i syfte att bereda Pegel tilläggspension till skäligt belopp. Akademien har därvid anfört bland annat följande.

Erinras må, att lärarna vid musikkonservatoriet tidigare — före 1926 års lönereglering — i stor utsträckning innehade ordinarie anställning vid ett ganska lågt timantal och därmed även pensionsrätt. Sålunda beräknas den å gammal stat kvarstående läraren i kontrabasspelning med 4 veckotimmars undervisning komma i åtnjutande av en pension å 1 524 kronor exklusive dyrtidstillägg och kristillägg.

Pegel anställdes såsom lärare vid dåvarande musikkonservatoriet efter att ha erhållit en grundlig musikalisk utbildning, omfattande bland annat 7 1/2 års studier vid konservatoriet samt specialutbildning i oboespelning, förvärvat under vistelse i Paris åren 1903 och 1904. Under sin osedvanligt långa anställningstid har Pegel med alltid ospart nit och med sällsynt skicklighet utövat sitt lärarkall. Före hans lärartid voro de oboister, som ingingo i våra symfoniorkestrar, nästan undantagslöst utlänningar, vilket till stor del berodde på att någon svensk speciallärare ej fanns att tillgå, som förmådde behärska och utlära den mycket egenartade teknik, som erfordras för oboespelning. Genom Pegels lärargärning ha förhållandena ändrats därhän, att våra statsunderstödda orkestrar numera kunna besätta oboestämman med fullt kvalificerade svenska instrumentalister. Av dessa ha nästan alla utbildats av Pegel.

Akademien vill i detta sammanhang framhålla, att Pegel av intresse för ämnet i stor utsträckning utan ersättning meddelat undervisning i oboespelning åt inträdessökande till musikhögskolan samt att han även på egen bekostnad hållit eleverna med instrument och noter. Dessutom har han givit

högskoleeleverna en vida mera omfattande undervisning än den, för vilken akademien haft möjlighet att bereda honom ersättning.

Det synes akademien vara väl förtjänt, att Pegel för sin långa och gagnarika lärargärning vid musikkonservatoriet och musikhögskolan erhåller pension.

Med hänsyn till storleken av de pensionsförmåner, som redan tillkomma Pegel, har *statskontoret* funnit det tveksamt, om han vid avgången från sin befattning såsom lärare i oboespelning vid musikhögskolan borde komma i åtnjutande av ytterligare pension av statsmedel. I betraktande emellertid av den långa tid, varunder han undervisat vid skolan, samt det förtjänstfulla sätt, varpå han fullgjort honom åvilande arbetsuppgifter, ville det synas som om statsverket svårligen skulle kunna undandraga sig att bereda honom viss pension. Statskontoret ansåge sig därför icke böra motsätta sig, att genom framställning till riksdagen pension utverkades åt Pegel.

I fråga om pensionens beräkning har statskontoret anfört följande.

Vad storleken av den ifrågasatta pensionen beträffar, skulle denna, därest den beräknades enligt de grunder, som tillämpas vid fastställande av riksdagspensioner, och såsom utgångspunkt toges den avlöning å 3 536 kronor för år, som Pegel under de senaste åren uppburit från musikhögskolan, närmast bliva 1 188 kronor för år. Enligt statskontorets mening får Pegel anses i skälig mån tillgodosedd i pensionshänseende, om den här avsedda pensionen bestämmes till ett sådant belopp, att summan av pensionerna fränsett tilläggsförmåner uppgår till i runt tal 6 000 kronor för år. Statskontoret får alltså föreslå, att pensionen för lärarbefattningen fastställles till 984 kronor för år. Därvid torde med hänsyn till för den militära pensionen gällande reduktionsregler böra föreskrivas, att denna pension icke skall minskas med hänsyn till pensionen för lärarbefattningen.

Vid bifall till vad nu föreslagits skulle Pegels sammanlagda årliga pensionsförmåner komma att belöpa sig till i runt tal 8 200 kronor, vilket närmast torde motsvara pensionsförmånerna åt befattningshavare i lönegraden A 25.

Lärarbefattningarna vid musikhögskolan ha tidigare varit förenade med pensionsrätt trots den jämförelsevis ringa undervisningsskyldighet, som i en del fall ålegat befattningarnas innehavare. Förslag är avsett att framläggas för innevarande års riksdag om att flertalet av lärartjänsterna skola omändras till extra ordinarie befattningar och sålunda åter bliva pensionsberättigande, för den händelse undervisningsskyldigheten kommer att uppgå till minst sex veckotimmar. Med hänsyn till dessa omständigheter samt till akademiens vitsord rörande Pegels mer än 40-åriga lärarverksamhet vill jag icke motsätta mig, att han erhåller någon pensionsförmån på grund av sin tjänstgöring vid musikhögskolan. I detta hänseende får jag tillstyrka statskontorets förslag, att pensionen fastställles till 984 kronor för år, varvid bör föreskrivas, att den militära pensionen icke skall minskas med hänsyn till pensionen för lärarbefattningen.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att läraren i oboespelning vid musikhögskolan Georg Arthur Pegel må från med månaden näst efter den, varunder han lämnar sin anställning, under sin återstående livstid från anslaget till diverse pensioner och understöd m. m. uppbära en årlig pension av 984 kronor, vilken pension icke skall medföra nedsättning av Pegel tillkommande pension såsom f. d. militär beställningshavare.

7:o.

Specialläraren vid Chalmers tekniska högskola m. m. Johan Björk. Av handlingarna i ärendet inhämtas,

att Björk är född den 21 november 1880 och således 64 år gammal;

att han under läsåret 1913/14 varit anställd såsom lärare i modellering vid dåvarande Chalmers tekniska läroanstalt, varefter han från och med den 1 juli 1914 innehaft en speciallärarbefattning i modellering vid Chalmers tekniska institut respektive Chalmers tekniska högskola;

att hans tjänstgöring i speciallärarbefattningen omfattat lägst 8 och högst 12 veckotimmar till och med läsåret 1936/37, 5 veckotimmar under läsåren 1937/40 samt 4 veckotimmar därefter;

att han i egenskap av speciallärare åtnjutit årligt arvode, vilket från och med läsåret 1941/42 utgått med 900 kronor;

att Björk, sedan den lägre avdelningen vid Chalmers tekniska institut år 1937 ombildats till tekniskt gymnasium, från och med läsåret 1937/38 tjänstgjort vid gymnasiet såsom timplärare i frihandsteckning och skissteckning samt projektionslära;

att hans tjänstgöring såsom timplärare omfattat i medeltal något mer än 12 veckotimmar samt att han på grund av densamma åtnjutit arvode, som senast utgått med 276 kronor för veckotimme;

att han beräknas lämna sina ifrågavarande anställningar med utgången av november 1945;

samt att han från slöjdföreningens skola i Göteborg sedan den 1 juli 1943 uppbär en årlig pension å 3 156 kronor.

Björk har hos Kungl. Maj:t anhållit att komma i åtnjutande av pension från och med den 1 december 1945.

Styrelsen för Chalmers tekniska högskola har tillstyrkt pension åt Björk och därvid erinrat om att assistenten vid Chalmers tekniska institut Gustaf Henrik Ljungman genom beslut av 1934 års riksdag (prop. nr 245, p. 19; bankoutsk. utl. nr 42, p. 35; riksd. skr. nr 278) tillerkänts en årlig pension av 1 200 kronor på grund av sin verksamhet vid institutet.

Statskontoret har — under hänvisning till att riksdagen vid flera tillfällen beviljat speciallärare vid högskolorna pension av statsmedel, då de frånträtt sina befattningar — icke velat göra erinran mot att pension utverkades åt Björk. Ämbetsverket har föreslagit, att pensionen bestämdes till 1 644 kronor för år, och härom närmare anfört följande.

För sin tjänstgöring som speciallärare vid högskolan har Björk sedan höstterminen 1941 uppburit 900 kronor för år. I egenskap av timlärare vid tekniska gymnasiet, där han sedan höstterminen 1937 undervisat i genomsnitt 12,5 veckotimmar per år, har Björk ett arvode av 276 kronor för veckotimme. Den årliga ersättningen för sistnämnda tjänstgöring uppgår således i medeltal till 3 450 kronor. Lägges härtill arvodet från högskolan, 900 kronor, uppgår Björks årliga inkomst från de båda läroanstalterna till 4 350 kronor. Då i arvodet av 276 kronor för veckotimme torde ha inräknats en dyrtidskompensation med 26 procent och då jämväl arvodet vid högskolan av 900 kronor för år torde vara bestämt med viss hänsyn tagen till levnadskostnadsstegringen, synes till utgångspunkt för bestämmandet av pension åt Björk böra tagas ett beräknat sammanlagt grundarvode av 3 452 kronor, vilket jämte 26 procents dyrtidstillägg motsvarar förenämnda arvodessumma, 4 350 kronor. Enligt de före den 1 juli 1939 för civilförvaltningen gällande allmänna löneplanerna, till vilka de i civila tjänstepensionsreglementet fastställda pensionsunderlagen äro anknutna, skulle det sålunda beräknade grundarvodet, 3 452 kronor, vid samma befattningars placering på A-ort närmast kunna uppskattas till 2 730 kronor. Med beaktande av att Björks anställning vid högskolan omfattat en tid av mer än 30 år, synes pensionen för honom kunna fastställas till två tredjedelar av sistnämnda belopp d. v. s. 1 820 kronor efter avdrag med 10 procent på grund av att pensionsavgifter icke erlagts eller till, efter vederbörlig avrundning, 1 644 kronor.

Även jag anser mig kunna förorda, att pension utverkas åt Björk. I enlighet härmed och då det av statskontoret föreslagna pensionsbeloppet synes skäligt, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att specialläraren vid Chalmers tekniska högskola, timläraren vid tekniska gymnasiet i Göteborg Johan Björk må från och med månaden näst efter den, varunder han lämnar sina anställningar vid läroanstalterna, under sin återstående livstid från anslaget till diverse pensioner och understöd m. m. uppbära en årlig pension av 1 644 kronor.

8:o.

Förra lärarinnan vid Ystads högre läroverk för flickor Bertha Ekedahl. Generella bestämmelser ha meddelats om ersättning och pension åt vissa ämneslärarinnor och lärarinnor i övningsämne vid de statsunderstödda enskilda läroverken, vilka genom 1927 års skolreform förlorat sin anställning. Föreskrifterna återfinnas i kungörelser den 9 oktober 1931 (nr 344 och 345), vilka emellertid ej äga tillämpning å lärarinnor i de förberedande klasserna vid nämnda läroanstalter. Såsom framgår av riksdagens skrivelse nr 107/1932 har det ansetts lämpligt, att frågor om understöd och pension åt sistnämnda lärarinnor prövas från fall till fall.

Ekedahl, som är född den 22 augusti 1885, anställdes år 1914 såsom lärarinna vid Ystads högre läroverk för flickor, där hon tjänstgjort huvudsakligen i de förberedande klasserna. Sedan den förberedande undervisningen vid skolan nedlagts i samband med genomförandet av 1927 års skolreform och Ekedahl till följd därav nödgats sluta sin tjänst vid skolan med utgången av vårter-

minen 1933 utan att kunna erhålla ny anställning, medgav 1934 års riksdag genom särskilt beslut (statsverksprop., VIII ht, p. 137; statsutsk. utl. nr 104, p. 2; riksd. skr. nr 293, p. 2), att till henne finge under tiden 1 juli 1934—31 december 1939 utgå ett understöd av 1 300 kronor för år, att bestridas från det under VIII huvudtiteln upptagna förslagsanslaget till ersättning åt vissa lärarinnor vid statsunderstödda enskilda läroanstalter. Understödet begränsades till att avse nämnda tid med hänsyn till att Ekedahl såsom delägare i svenska lärarinnornas pensionsförening inträdde i pensionsåldern med ingången av år 1940.

Enligt medgivande av 1940 års lagtima riksdag (statsverksprop., VIII ht, p. 134; statsutsk. utl. nr 8, p. 133; riksd. skr. nr 8, p. 133) tilldelades Ekedahl fortsatt understöd för tiden intill den 1 juli 1945, under vilket år hon uppnår 60 års ålder, d. v. s. den åldersgräns, intill vilken ersättning kan utgå jämlikt kungörelsen den 9 oktober 1931 (nr 344). Understödet bestämdes därvid till 1 050 kronor för år i betraktande av att Ekedahl, enligt uppgift, ägde att från och med år 1940 från svenska lärarinnornas pensionsförening uppbära en årlig pension av omkring 250 kronor. Understödet skulle liksom tidigare bestridas från anslaget till ersättning åt vissa lärarinnor vid statsunderstödda enskilda läroanstalter.

Av handlingarna i ärendet inhämtas beträffande Ekedahls pensionsförmåner,

att hon från svenska lärarinnornas pensionsförening åtnjuter pension, som för närvarande uppgår till 219 kronor om året utan tilläggsförmåner;

att, därest hon kvarstått i tjänst vid Ystads högre läroverk för flickor till den 1 juli 1945 och därvid till pensionsföreningen erlagt föreskrivna årsavgifter, hon skulle ha blivit berättigad till en årlig pension från föreningen av 507 kronor utan tilläggsförmåner;

samt att hon, på grund av delaktighet i lärarinnornas pensionsanstalt under läsåren 1925/26—1929/30, från och med den 1 juli 1945 äger uppbära en pension, som beräknats till 135 kronor om året utan tilläggsförmåner.

Hos Kungl. Maj:t har Ekedahl gjort framställning om pension av statsmedel.

Skolöverstyrelsen har i sina anslagsäskanden för budgetåret 1945/46 i anledning av Ekedahls framställning hemställt, att hon måtte erhålla årligt understöd å 1 050 kronor under sin återstående livstid från samma anslag som hittills.

Statskontoret har i utlåtande den 30 september 1944 över skolöverstyrelsens anslagsäskanden avstyrkt, att medel anvisades för beredande av fortsatt understöd åt Ekedahl, varvid ämbetsverket framhållit, att skäl icke föreläge att bereda Ekedahl en bättre ställning än om bestämmelserna i kungörelsen den 9 oktober 1931 (nr 344) varit tillämpliga å henne.

I *statsverkspropositionen* till innevarande års riksdag (VIII ht, s. 305) har föredragande departementschefen anfört, att han ansåge sig icke böra biträda skolöverstyrelsens förslag, att fortsatt understöd skulle utgå till Ekedahl från förenämnda anslag, samt uttalat, att frågan om pension av statsmedel åt henne komme att tagas upp till prövning i annat sammanhang.

Sedermera har *direktionen över lärarinnornas pensionsanstalt* i utlåtande den 19 januari 1945 tillstyrkt, att Ekedahl finge från och med den 1 juli 1945 under sin återstående livstid från tolfte huvudtitelns anslag till diverse pensioner och understöd m. m. uppbära ett årligt understöd av 300 kronor utan tilläggsförmåner. Pensionsanstalten har därvid anfört följande.

Vid bedömande av frågan om fortsatt understöd till förra lärarinnan i de förberedande klasserna vid Ystads högre läroverk för flickor Bertha Ekedahl efter den 30 juni 1945 synes man böra utgå från att Ekedahl, därest den förberedande skolan vid berörda läroverk fått bestå, nödgats avgå från sin anställning vid sagda tidpunkt. Det torde därjämte få förutsättas, att Ekedahl i sådant fall skulle intill avgången fortsatt att till svenska lärarinnornas pensionsförening erlagga för statsbidrag till föreningen föreskrivna årliga avgifter. Enligt det till handlingarna i ärendet fogade intyget från pensionsföreningen skulle hon därvid efter avgången kommit i åttjutande av pension från föreningen till årligt belopp av 507 kronor utan tilläggsförmåner. Härtill skulle kommit den pension av 135 kronor för år — likaledes utan tilläggsförmåner — som hon på grund av delaktighet i lärarinnornas pensionsanstalt läsåret 1925/30 under alla förhållanden äger uppbära från och med den 1 juli 1945.

I betraktande av bland annat den förmånsställning, som genom kungörelsen den 9 oktober 1931 (nr 345) beretts flertalet av de entledigade lärarinnor, vilka erhållit ersättning enligt kungörelsen samma dag (nr 344), bör det enligt direktionens mening skäligen tillses, att Ekedahl icke till följd av skolindragningen får det sämre ställt i pensionsavseende än om hon fått fortsätta med sin anställning. Härför kräves, att den henne nu tillkommande pensionen från svenska lärarinnornas pensionsförening till belopp av 219 kronor utfylles med $507 - 219 = 288$ eller, avjämnat, 300 kronor. Det förhållandet, att Ekedahl icke erlagt några avgifter till pensionsföreningen för tiden efter avgången ur tjänst med utgången av vårterminen 1933, borde egentligen föranleda viss reduktion av utfyllnadsbeloppet, men med hänsyn till dettas obetydliga storlek läser man kunna underlåta sådan reduktion.

Det torde kunna antagas, att Ekedahl, därest den förberedande undervisningen vid Ystads högre läroverk för flickor fått fortgå, kvarstått i sin anställning vid läroverket till utgången av juni 1945. Såsom av det förut anförda framgår skulle hon i sådant fall, förutsatt att hon till svenska lärarinnornas pensionsförening erlagt stadgade avgifter, efter avgången ur tjänst ha blivit berättigad till en årlig pension från föreningen av 507 kronor, under det att hon under nuvarande omständigheter äger uppbära en årlig pension från föreningen av allenast 219 kronor. Vid sådant förhållande finner jag det skäligt, att hon erhåller kompensation för den sålunda uppkomna försämringen av pensionen i den ordning, *direktionen över lärarinnornas pensionsanstalt* föreslagit. Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att förra lärarinnan vid Ystads högre läroverk för flickor Bertha Ekedahl må från och med den 1 juli 1945 under sin återstående livstid från anslaget till diverse pensioner och understöd m. m. uppbära en årlig pension av 300 kronor, varå dyrtidstillägg icke skall utgå.

9:o.

Förre extra lantmätaren Karl Reinhold Laurentius Festin. Av handlingarna i ärendet inhämtas,

att Festin är född den 1 mars 1866 och således 79 år gammal;

att han den 10 maj 1892 konstituerats till lantmäteriauscultant (från och med år 1921 extra lantmätare);

att han under åren 1892—1912 ägnat sig åt lantmäteriverksamhet under sammanlagt ungefär 12 år 3 månader och därvid tjänstgjort huvudsakligen såsom tjänstemedhjälpare hos lantmätare;

att Festin under åren 1914 och 1915 under tillhoppa omkring $1\frac{1}{2}$ år tjänstgjort såsom amanuens å lantmäterikontoret i Västerbottens län samt under åren 1916—1923 under $3\frac{1}{2}$ månad innehaft förordnande såsom avvitringslantmätare i Västerbottens och Norrbottens län samt i övrigt under något mera än 4 år biträtt inom lantmäteristyrelsen med olika arbeten;

samt att hans sammanlagda tjänstgöringstid sålunda uppgått till omkring 18 år 5 månader.

Festin har hos Kungl. Maj:t anhållit att komma i åtnjutande av pension.

Lantmäteristyrelsen har tillstyrkt utverkande av pension åt Festin till belopp av 1 480 kronor för år. Styrelsen har därvid anfört bland annat följande.

Med hänsyn till Festins relativt långvariga tjänst inom lantmäteriet, vilken tydligen under tjänstgöringsåren var hans huvudsakliga sysselsättning, synes styrelsen billighetsskäl tala för att någon pension av statsmedel beredes honom. Styrelsen tillåter sig därvid erinra om, att extra lantmätare tidigare vid olika tillfällen kommit i åtnjutande av statspension.

Extra lantmätare anses i allmänhet jämställd med extra ordinarie tjänsteman i lönegraden 21, och den lägsta ordinarie befattning för fackutbildad befattningshavare inom lantmäteristaten var år 1923 byråingenjör och registrator hos lantmäteristyrelsen, vilka befattningar voro uppförda i lönegrad, motsvarande B 21. Pensionsunderlaget för sådan befattningshavare var 4 200 kronor. Med hänsyn till längden av Festins tjänstetid och med tillämpning av 7 § andra stycket i lagen den 11 oktober 1907 angående civila tjänst innehavares rätt till pension, hade den pension Festin såsom innehavare av lägsta ordinarie befattning i lantmäteristaten sålunda skulle erhållit, kommit att för 18,5 tjänsteår utgöra $18,5/35$ av 4 200 kronor eller 2 220 kronor. Det förhållandet, att Festin icke erlagt pensionsavgifter synes ytterligare böra nedsätta pensionens grundbelopp med enligt sedvanlig tillämpning en tredjedel till 1 480 kronor, vilket belopp synes skäligt.

Statskontoret har, med hänsyn till att Festin år 1923 vid 57 års ålder övergått från tjänstgöring vid lantmäteriväsendet till privat verksamhet, ansett sig icke böra tillstyrka, att han erhöle pension, trots att han kunde åberopa en sammanlagd tjänstgöringstid av över 18 år. Skulle en pension anses böra ifrågakomma, syntes densamma böra bestämmas till $(\frac{18}{35} \times 4\ 400 = 2\ 160; \frac{2}{3}$ härav $=)$ 1 440 kronor.

Med hänsyn till föreliggande ömmande omständigheter vill jag icke mot-

sätta mig, att förslag förelägges riksdagen om ett årligt understöd åt Festin, vilken under mera än 18 år varit verksam inom lantmäteriväsendet. Understödet synes skäligen kunna bestämmas till 1 000 kronor för år, vilket belopp dock för att bliva jämnt delbart med tolv bör fastställas till 1 008 kronor. Det föreslagna understödet bör utgå räknat från och med den 1 januari 1945. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att förre extra lantmätaren Karl Reinhold Laurentius Festin må, räknat från och med den 1 januari 1945, under sin återstående livstid från anslaget till diverse pensioner och understöd m. m. uppbära ett årligt understöd av 1 008 kronor.

10:o.

Båtbiträdet vid Aspö lotsplats Axel Teodor Magnusson. Av handlingarna i ärendet inhämtas,

att Magnusson är född den 14 november 1881 och således 63 år gammal;

att han under åren 1899—1905 under sammanlagt omkring 5 år 2 månader varit anställd såsom arbetare vid Karlskrona fästningsbyggnad;

att han den 5 maj 1922 inträtt i lotsverkets tjänst och sedan dess — med vissa smärre avbrott å sammanlagt omkring 2 ½ månad — tjänstgjort vid verket dels såsom båtbiträde vid Aspö lotsplats, dels ock såsom tillfälligt biträde å fyrplats eller fyrskepp;

att hans avlöning under åren 1940—1944 uppgått till i medeltal 2 649 kronor;

samt att Magnussons tjänstgöring vid lotsverket varit av sådan omfattning, att han icke kunnat bereda sig inkomst av annan förvärvskälla.

Lotsstyrelsen har — under hänvisning till Magnussons levnadsålder och den långa tid, varunder han utfört arbete för lotsverkets räkning, samt under framhållande av det förtjänstfulla sätt, varpå han fullgjort sina åligganden — hos Kungl. Maj:t hemställt om utverkande åt Magnusson av en årlig pension av 1 152 kronor.

Statskontoret har icke haft något att erinra mot att pension utverkades åt Magnusson. Beträffande pensionens storlek har ämbetsverket anfört följande.

Av handlingarna i ärendet framgår, att Magnusson under de senaste fem åren uppburit en genomsnittlig lön av 2 649 kronor per år. Sagda löneförman motsvarar efter omräkning till s. k. nyreglerad avlöning ett lönebelopp av 1 845 kronor. Med utgångspunkt från sagda belopp torde pensionen för Magnusson, vilken varit anställd i statens tjänst i 28 år, böra bestämmas till ($\frac{28}{30} \times \frac{2}{3} \times 1\,845 =$) 1 148 kronor. Detta belopp bör på grund av att Magnusson icke erlagt några pensionsavgifter minskas med 10 procent till, efter vederbörlig avrundning, 1 038 kronor samt utgå från det under riksstatens tolfte huvudtitel uppförda förslagsanslaget till diverse pensioner och understöd m. m.

I likhet med myndigheterna anser jag, att Magnusson bör komma i åtnjutande av pension. Denna synes böra beräknas på sätt statskontoret föreslagit, dock att pensionsbeloppet för att bliva jämnt delbart med tolv torde böra fastställas till 1 044 kronor. I enlighet härmed hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att båtbiträdet vid Aspö lotsplats Axel Teodor Magnusson må från och med månaden näst efter den, varunder han lämnar sin anställning, under sin återstående livstid från anslaget till diverse pensioner och understöd m. m. uppbära en årlig pension av 1 044 kronor.

11:o.

Domänintendenten Gustaf Fridolf Flodkvist. Av handlingarna i ärendet inhämtas,

att Flodkvist är född den 4 december 1877 och således 67 år gammal;

att han sedan den 1 januari 1932 uppehållit befattning såsom domänintendent, från vilken han beräknas avgå med utgången av mars 1945;

att hans tjänstgöringsområde till en början omfattat Västmanlands, Gävleborgs och Kopparbergs län men från och med år 1933 utsträckts till att omfatta även Uppsala län samt från och med år 1939 jämväl Stockholms län, norr om Mälaren, och Stockholms stad;

samt att han såsom domänintendent åtnjutit arvode, vilket sedan den 1 oktober 1939 utgått med 6 500 kronor för år, jämte dyrtids- och kristillägg.

Domänstyrelsen har hemställt om utverkande åt Flodkvist av en årlig pension av 3 804 kronor att utgå av statens domäners fond samt därvid anfört bland annat följande.

Genom skilda beslut har riksdagen beviljat domänintendenter pension när de efter lång tjänstetid och vid framskriden ålder befunnits icke längre böra bibehållas vid sina befattningar. I regel ha vederbörande kunnat räkna minst 20 år i statstjänst och pensionen har under de senare åren pläгат bestämmas till 2 448 kronor för år.

Flodkvist har helt ägnat sig åt befattningen som domänintendent, vilket i allmänhet icke varit förhållandet med domänintendenterna.

Bortser man från att Flodkvist icke erlagt avgifter för sin pensionering, skulle pension åt honom vid fullt antal tjänstår — i huvudsaklig överensstämmelse med vad som gäller för statstjänstemän i allmänhet — kunna beräknas till ett belopp, utgörande omkring 70 procent av arvodet, 6,500 kronor, eller 4 550 kronor. Med hänsyn till att Flodkvist vid 1944 års utgång kommer att inneha allenast 13 tjänstår reduceras emellertid pensionsbeloppet till $\frac{13}{20} \times 4 550$ kronor eller — efter avrundning till närmast högre med 12 delbara belopp — 2 964 kronor för år. Med nu utgående dyrtidstillägg och kristillägg skulle pensionen till Flodkvist komma att uppgå till sammanlagt 4 320 kronor för år.

Domänintendenterna rekryteras som regel bland personer med mångårig erfarenhet från det praktiska arbetet inom jordbruket. Följden härav blir att de i allmänhet vid antagningen redan äro i medelåldern. Merendels ha emellertid

domänintendenterna vid sidan av sin statstjänst eget jordbruk eller andra uppdrag, som de kunna lita till vid statstjänstens upphörande. Flodkvist har, såsom tidigare nämnts, helt ägnat sig åt sin domänintendentsbefattning. Sett från denna utgångspunkt synes det styrelsen att Flodkvist bör erhålla en något högre pension än som skulle utgå enligt förutnämnda beräkningsgrunder. Styrelsen har kommit till den uppfattningen, att det med hänsyn till föreliggande omständigheter vore skäligt, att pensionen till Flodkvist fastställdes till 3 804 kronor för år. Inberäknat dyrtids- och kristilllägg, enligt vad för närvarande gäller, skulle härvid Flodkvists totala inkomst av pension komma att uppgå till omkring 5 542 kronor för år.

Statskontoret har tillstyrkt, att tjänstepension utverkades åt Flodkvist. Ämbetsverket har föreslagit, att pensionen fastställdes till 2 820 kronor för år, och i samband därmed anfört följande.

De till domänintendenter beviljade pensionerna hava tidigare icke bestämts efter de grunder, som gälla vid fastställande av såväl författningssenlig pension som i allmänhet pension, beviljad av riksdagen, och ha således icke varit ställda i direkt relation till vederbörandes avlöningsförmåner och tjänstetid. Att så icke skett, torde hava berott på att domänintendentsbefattningen i regel haft karaktären av bisyssla samt att det till domänintendent utgående arvodet varit maximerat till 5 300 kronor för år (SOU 1933: 32, sid. 142 och 143). Då emellertid i nu föreliggande fall vederbörande helt ägnat sig åt domänintendentsbefattningen samt å densamma alltsedan den 1 oktober 1939 uppburit ett till 6 500 kronor förhöjt årligt arvode, vill statskontoret för sin del förorda, att pensionen bestämmas på grundval av de principer, som gälla för pensionering av statliga befattningshavare i allmänhet.

Ämbetsverket får alltså föreslå, att Flodkvist må komma i åtnjutande av en årlig pension med belopp, motsvarande två tredjedelar av det honom såsom domänintendent tillkommande arvodet, reducerat med det antal år varmed hans tjänstetid understiger 20 år. Den årliga pensionen skulle enligt detta beräkningssätt — efter jämkning till närmast högre med tolv delbart tal — komma att uppgå till $(\frac{2}{3} \times 6\,500 \times \frac{13}{20} = 2\,816:66)$ 2 820 kronor.

För beviljande av riksdagspensioner plägar i allmänhet krävas, att befattningshavaren innehaft anställning i statens tjänst minst femton år. Flodkvist kommer emellertid endast att ha innehaft sin tjänst i något mer än tretton år. Med hänsyn härtill är det synnerligen tveksamt, huruvida pension bör ifrågakomma. Då emellertid befattningarna som domänintendent bruka rekryteras bland personer med jämförelsevis långvarig praktisk erfarenhet inom jordbruket, vill jag icke motsätta mig, att framställning göres till riksdagen om pension åt Flodkvist trots den korta statsanställningen.

Beträffande pensionsbeloppet må till en början framhållas, att domänintendenterna tidigare brukade erhålla en pension å 2 000 kronor efter omkring tjugu tjänstår. Beloppet höjdes i samband med den år 1925 beslutade allmänna höjningen av äldre tjänstepensioner till 2 448 kronor. Ett dylikt enhetligt pensionsbelopp, som icke står i direkt förhållande till befattningshavarens avlöningsförmåner eller tjänstetid, är föga förenligt med eljest tillämpade pensioneringsgrunder. I betraktande av att domänintendentstjänsterna numera i allt större utsträckning taga befattningshavarnas tid i anspråk, vill jag förorda en övergång till de pensioneringsprinciper, som eljest

bruka tillämpas för riksdagspensioner. Med utgångspunkt från två tredjedelar av arvudet samt en tjänstetid av tjugu år för hel pension och sedvanlig reduktion av tio procent för icke erlagda pensionsavgifter skulle pensionen åt Flodkvist kunna bestämmas till $(\frac{2}{3} \times 6\,500 \times \frac{13}{20} - 10\% = \text{avrundat})$ 2 544 kronor för år.

Under åberopande av det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att domänintendenten Gustaf Fridolf Flodkvist må från och med månaden näst efter den, varunder han lämnar sin anställning, under sin återstående livstid uppbära en årlig pension av 2 544 kronor, att utgå av statens domäners fond.

12:o.

Förre domänintendenten Gustav A:son Ahrén. Av handlingarna i ärendet inhämtas,

att Ahrén är född den 6 juni 1878 och således 66 år gammal;

att han under åren 1932—1944 uppehållit befattningen såsom domänintendent i Östergötlands län;

samt att han i denna egenskap åtnjutit arvode, som från och med år 1939 utgått med 4 800 kronor för år, jämte dyrtids- och kristillägg.

Domänstyrelsen har hemställt om utverkande åt Ahrén av en årlig pension av 2 100 kronor att utgå av statens domäners fond. I fråga om pensionsbeloppets storlek har styrelsen hänvisat till att 1941 års riksdag (prop. nr 37, p. 12; bankoutsk. utl. nr 14, p. 12; riksd. skr. nr 92) beviljat förre domänintendenten P. B. Nilsson, som innehade 18 tjänstår och vid avgången ur tjänst uppbar ett arvode av 5 300 kronor för år, en årlig pension av 2 448 kronor. Ahréns kortare tjänstetid syntes böra medföra, att pensionen åt honom bestämdes till något lägre belopp. Styrelsen ansåge dock, att hans pension ej borde sättas lägre än till 2 100 kronor för år.

Statskontoret har i ärendet anförts följande.

Riksdagen har tidigare i ett flertal fall beviljat pension till domänintendent, som vid framskriden ålder lämnat sin befattning. Härvid har som regel vederbörande kunnat åberopa en tjänstetid av minst 20 år. Endast i det av domänstyrelsen anförda fallet synes tjänstetiden ha utgjort allenast 18 år.

Ahrén har endast innehåft befattningen såsom domänintendent i 13 år. Då för erhållande av riksdagspensioner i allmänhet erfordras minst 15 tjänstår, anser sig statskontoret icke kunna tillstyrka, att framställning göres till riksdagen om beredande av pension åt Ahrén.

Därest emellertid dylik framställning finnes böra göras, bör enligt statskontorets mening pensionen bestämmas med hänsyn till Ahréns tjänstetid och således icke föreslås till högre belopp än $(\frac{13}{20} \times 2\,448 = 1\,591$ eller avrundat) 1 596 kronor för år.

Under hänvisning till vad jag anförts under nästföregående punkt vill jag icke motsätta mig, att förslag förelägges riksdagen om pension åt Ahrén. Med

tillämpning av samma grunder för bestämmande av pensionsbeloppet skulle detta kunna fastställas till ($\frac{2}{3} \times 4\,800 \times \frac{13}{20} - 10\%$) 1 872 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att förre domänintendenten Gustav A:son Ahrén må, räknat från och med den 1 januari 1945, under sin återstående livstid uppbära en årlig pension av 1 872 kronor, att utgå av statens domäners fond.

Vad föredraganden ovan under punkterna 1:o—12:o hemställt, däri statsrådets övriga ledamöter instämma, bifaller Hans Maj:t Konungen samt förordnar, att proposition av den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar, skall avlåtas till riksdagen.

Ur protokollet:

Sven Åmark.